

REPORTAGE

Poolse vrouwen wijken voor abortus uit naar Nederland nu het in eigen land vrijwel verboden is

Nienke van Teijlingen, arts en vrijwilliger Abortion Network Amsterdam: 'Het is maar goed dat ik nu zwangerschapsverlof heb', zo druk is het. Beeld Ines Vansteenkiste-Muyllé

Sinds abortus in hun land vrijwel verboden is, bezoeken

meer Poolse vrouwen dan ooit klinieken in Nederland. De vrijwilligers van Abortion Network Amsterdam helpen hen op weg. 'Sommigen zijn nog nooit hun dorp uit geweest en durven niet te reizen. Ze gaan toch, zo groot is de nood.'

Marjon Bolwijn 15 februari 2021, 18:21

Zofia is zestien weken zwanger en wil een abortus. Bij prenataal onderzoek zijn meerdere ernstige afwijkingen aan de foetus vastgesteld, waaronder aan het hart. Een ziekenhuis in Polen zou de ingreep uitvoeren, maar dat zet woensdag 27 januari een dikke streep door de afspraak. Die dag is in Polen een wettelijk verbod op abortus ingegaan. Zofia belt in paniek Abortion Without Borders, een Europese hulporganisatie die vrouwen de weg wijst naar klinieken in het buitenland. Zo komt 28 januari om 11.20 uur een e-mail van Zofia binnen bij de Nederlandse zusterorganisatie, Abortion Network Amsterdam (ANA). Of ze op korte termijn in Nederland terecht kan, staat er in het Pools.

Ja dat kan, krijgt ze een kwartier later te horen, nadat Nienke van Teijlingen vraag en antwoord door Google Translate heeft gehaald. De 35-jarige arts is een van de negentien vrijwilligers bij ANA en heeft deze dag 'dienst'. Van de vroege ochtend tot in de late avond correspondeert ze via de mail met tien Poolse vrouwen die voor een abortus naar Nederland willen komen. Over de papieren die ze nodig hebben, de reisopties, de verplichte coronatest, de duur van de behandeling en de kosten. Voor wie geen woord over de Poolse grens spreekt, kan ANA de afspraak maken. De communicatie met de vrouwen is tijdrovend, met het vele knippen en plakken in de vertaalmachine. Rond half 11 's avonds komt de laatste mail die dag binnen. Opnieuw van een vrouw die vanwege foetale afwijkingen naar Nederland wil reizen voor

afbreking van haar zwangerschap. Na het uitwisselen van informatie belooft Van Teijlingen de volgende ochtend vroeg een afspraak voor haar te maken.

Vijf verzoeken per dag

Sinds de oprichting van Abortion Network Amsterdam eind 2017 is het niet zo druk geweest als de afgelopen tweeënhalve week, stelt de arts, en dat begon meteen al de eerste dag na het abortusverbod in Polen. 'Het is maar goed dat ik nu zwangerschapsverlof heb', lacht ze. Dagelijks komen er vijf à zes nieuwe verzoeken binnen voor een abortus in Nederland. De klinieken in Heemstede, Amsterdam, Utrecht en Eindhoven, waar de Poolse vrouwen naartoe reizen, zien dat terug in de wachtkamer. Er kwamen niet eerder zoveel Poolse cliënten als afgelopen maand, bevestigt de receptionist van de Bloemenhovekliniek in Heemstede. Alleen al op 3 februari werden er vijf behandeld in deze kliniek, onder wie Zofia, tegenover gemiddeld elf per maand in 2020. Met hulp van ANA zijn sinds 27 januari 22 vrouwen uit Polen naar Nederland gereisd voor een ingreep, tegenover drie in dezelfde periode vorig jaar.

Het totale aantal zal hoger zijn, want er zijn ook vrouwen die zelf direct met de kliniek bellen voor een afspraak. Ook het aantal telefoontjes direct uit Polen is toegenomen, zegt de receptionist in Heemstede. De communicatie verloopt niet altijd even makkelijk. 'Een enkeling spreekt Engels of Duits. En mijn kennis van het Pools gaat niet verder dan *tak*: ja. Ik ben blij dat ik kan doorverwijzen naar ANA, dat alles uitlegt en regelt.'

Soms komt Nienke van Teijlingen er ook niet uit. Dan kan ze een beroep doen op een van de Poolssprekende vrijwilligers. Zoals Kasia Roszak, in het dagelijks leven werkzaam voor Artsen zonder Grenzen.

Lobby katholieke kerk

ANA sloot zich in december 2019 aan bij het die maand opgerichte Abortion Without Borders (AWB). Die hulporganisatie besloot een netwerk in Polen, Duitsland, Nederland en Engeland op te zetten om Poolse vrouwen te helpen de weg naar abortusklinieken in de laatste drie landen te vinden. Polen kent al sinds 1993 een van de strengste abortuswetten van Europa. Nu zijn ook zwangerschapsafbreking bij foetale afwijkingen verboden. De katholieke kerk, die bij de oerconservatieve regering succesvol heeft gelobbyd voor het verbod, vindt dat vrouwen hoe dan ook moeten baren, ook als de foetus nauwelijks overlevingskansen heeft, zodat de geborene gedoopt kan worden.

Kasia Roszak springt geregeld bij om de telefoonlijn van Abortion Without Borders te bemannen en de Poolse vrouwen in hun eigen taal te woord te staan. Beeld Ines

Volgens de officiële cijfers ondergaan jaarlijks elfhonderd Poolse vrouwen een abortus vanwege de enige omstandigheden die nog geoorloofd zijn: incest, verkrachting, levensgevaar van de moeder. Officieus kiezen rond de 150 duizend vrouwen voor abortus, buiten het zicht van de Poolse reguliere gezondheidszorg. Een deel vindt zijn weg via Abortion Without Borders. Activisten hebben op spandoeken bij demonstraties, muren, verkeersborden en via sociale media het telefoonnummer door heel Polen verspreid, van stad tot dorp.

Het effect daarvan is te merken, zegt Kasia Roszak. Vanwege de toegenomen hulpvraag springt ze geregeld bij om de telefoonlijn van Abortion Without Borders te bemannen. 'Tot oktober klopten dagelijks 40 à 50 vrouwen aan voor hulp bij een abortus.' Die maand deed het Constitutioneel Hof in Polen de uitspraak dat abortus in strijd is met de wet. Het was toen een kwestie van wachten tot een wettelijk verbod van kracht werd, waarin ook de uitzonderingen van tafel gingen. 'Na die uitspraak zag je al veel vrouwen hun heil in Duitsland, Nederland en Engeland zoeken omdat steeds meer ziekenhuizen in Polen meteen stopten met abortussen uitvoeren. Het aantal aanvragen steeg ineens naar driehonderd per dag. En dat is sindsdien zo gebleven.'

Het overgrote deel van de vrouwen is korter dan 8 weken zwanger en kan via de zusterorganisatie Women Help Women een abortuspil toegestuurd krijgen, waarmee thuis een miskraam kan worden opgewekt. Roszak schat dat 10 à 15 procent van de hulpvragers hun heil in het buitenland zoekt omdat ze langer zwanger zijn. 'In 80 procent van de gevallen gaat het om ernstige afwijkingen aan de foetus, die pas vanaf 12 weken zwangerschap bij prenataal onderzoek kan worden vastgesteld.' Dan ligt een reis naar Nederland of Engeland voor de hand omdat in deze twee

landen abortus tot respectievelijk 22 en 24 weken is toegestaan. In Duitsland en Slowakije ligt de grens op 12 weken.

De grens over

Om geen problemen bij de grensovergang te krijgen vanwege corona, kan elke vrouw een door de arts in de kliniek getekende brief meekrijgen waarin staat dat ze naar Nederland moet reizen voor een medische ingreep. Een negatieve uitslag van een coronatest binnen 48 uur na aankomst is verplicht. In de Bloemenhovekliniek kan sinds deze week een sneltest worden afgenomen. De meeste vrouwen reizen 's nachts met de bus of de auto naar Nederland en keren de volgende namiddag weer terug. Op de parkeerplaats bij de klinieken zie je vaak de partner in de auto slapen, terwijl binnen hun vrouw wordt behandeld.

De kosten zijn voor velen een obstakel. Een abortus bij 12 à 18 weken zwangerschap kost ruimt 800 euro, bij 18-22 weken ruim 1.000. Het gemiddelde maandloon in Polen is 400 euro. Dankzij donaties kunnen voor veel vrouwen de kosten worden gedrukt.

Een protest tegen de nieuwe Poolse abortuswet in Warschau op 27 januari, de dag dat het verbod inging. Beeld AP

De reizigers zijn vrouwen van alle leeftijden, van 15 tot 48 jaar, vertelt Roszak. 'Sommigen zijn nog nooit hun dorp, laat staan Polen uit geweest en zijn bang om naar een ander land te reizen, zeker in coronatijd. Maar ze doen het toch, zo groot is de nood.' Soms vertrekt een zwangere vrouw zonder dat ook maar iemand uit haar nabijheid er weet van heeft. Zoals een 17-jarige uit een dorp in Oost-Polen, voor wie Roszak reispapieren en een afspraak regelde in de kliniek in Utrecht. 'Het meisje had contact gezocht met een vrouwengroep, die geld voor haar inzamelde en iemand regelde die met haar mee reisde en haar weer thuisbracht.'

Angst voor ontdekking

De angst voor 'ontdekking' is groot, blijkt geregeld uit de mails die binnenkomen bij ANA. 'Wat moet ik tegen mijn huisarts zeggen, als ik ineens niet meer zwanger ben?' vraagt Aniela, die ANA op een dag drie keer mailt met een spervuur aan vragen. 'Je kunt open en eerlijk vertellen dat je in Nederland je zwangerschap hebt laten afbreken. Het is in Polen niet strafbaar als je in een ander land deze behandeling hebt laten doen', antwoordt Nienke van Teijlingen. 'Maar als je dat liever voor jezelf houdt, kun je ook zeggen dat je een miskraam hebt gehad. Zelfs bij een lichamelijk onderzoek kan een arts het verschil met een abortus niet zien.'

De reis en alle kosten lijken voor alleenstaande moeder Paulina, die 28 januari een wanhoopsmail stuurt naar ANA, een niet te nemen horde. Ze is dan 20 weken zwanger en heeft dus nog twee weken om in Nederland geholpen te kunnen worden. Maar, zo schrijft ze, ze heeft geen oppas voor haar minderjarige kind en kan de ingreep niet betalen. 'Ik heb zelfs geen geld om eten voor mijn kind te kopen.' Ze loopt rond met zelfmoordgedachten. Van Teijlingen zoekt uit met welke vluchten ze naar Schiphol kan

vliegen, belt de abortuskliniek in Heemstede en mailt dat ze over vier dagen terechtkan voor een behandeling. Over de kosten hoeft ze zich geen zorgen te maken, 'dat wordt geregeld'. Als ze twee dagen later nog geen reactie heeft ontvangen, polst de arts in een mail hoe het gaat.

Sindsdien is het stil gebleven. De maximale termijn voor een abortus is bijna verstreken. Van Teijlingen zegt nog vaak aan Paulina te denken. 'We doen wat we kunnen, maar sommigen hebben meer hulp nodig dan we kunnen bieden.'

De namen van Zofia, Aniela en Paulina zijn om privacyredenen gefingeerd.

Lees ook

Nieuwe abortuswet maakt Poolse vrouwen 'bang om zwanger te worden'

Vrouwen moeten wereldwijd de straat op om te laten zien wie de baas is in eigen buik

'Abortus wordt de facto verboden in Polen – dat is nogal wat in een EU-land'

Duizenden Polen demonstreren voor derde achtereenvolgende dag tegen strengere abortuswet

Mogelijk acht jaar cel voor organisator abortusprotest Polen

*U kon dit artikel lezen omdat u een **ABONNEMENT** hebt op de Volkskrant*

MEER OVER **SAMENLEVING FAMILIE GEZINSPLANNING ABORTUS NEDERLAND POLEN**
ANA HEEMSTEDE MARJON BOLWIJN

Nieuws & Achtergrond

NIEUWS

MEER >

Live: Veiligheidsberaad
komt deze week met advies
aan kabinet over
versoepelingen

Advocaten nabestaanden:
'Militairen logen onder ede
in Molukse
treinkapingszaak'

Na twintig jaar nadert de
AEX-index een alltime high

Rode Kruis stuurt 700
hulpverleners naar Guinee
wegens ebola-uitbraak

Houtkachels en haarden
plots de grootste

NIEUWS

Zorgen over islamistische
koers Erdogan: Kamer eist
inzage in rapport over
Turkse Nederlanders

INTERVIEW

Segers over Rutte III:

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

Tip hier onze journalisten

Algemeen

Contact met de Volkskrant
Privacystatement
Abonnementsvoorwaarden
Gebruiksvoorwaarden
Cookiebeleid
Cookie-instellingen
Colofon

Meer de Volkskrant

Abonneren
Nieuwsbrieven

Service

Klantenservice
Mijn account
Vakantieservice
Adverteren
Losse verkoop

Navigeer

Columnisten
Recensies

Digitale krant

Webwinkel

Inclusief

RSS-feeds

Facebook

Twitter

Android apps

iOS apps

De Volkskeuken

Archief

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright. Linken kan altijd, eventueel met de intro van het stuk erboven.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.

© 2021 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden